

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 28. dubna 2020 ve věci č. 61178/14 – *ATV Zrt proti Maďarsku*

Senát čtvrté sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že došlo k nepřiměřenému zásahu do svobody projevu majitelky televizní stanice chráněné článkem 10 Úmluvy. Stěžovatelka nemohla předvídat, že označení politické strany Jobbik ve zpravodajské relaci za krajně pravicovou bude vnitrostátními soudy vyloženo jako názor vyřčený v rozporu s mediálním zákonem a že jí bude uložen postih.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatelka vlastní televizní stanici. V roce 2012 odvysílala ve zpravodajské relaci reportáž o chystané demonstraci proti parlamentní politické straně Jobbik. Hlasatel uvádějící reportáž označil politickou stranu za krajně pravicovou. Rada pro rozhlasové a televizní vysílání následně shledala, že tím došlo k porušení mediálního zákona, který zakazuje poskytovatelům mediálních služeb, aby k politickému zpravodajství připojovali názory nebo hodnotové soudy, aniž by je odlišili od samotných zpráv. Rada současně stěžovatelce zakázala stranu označovat za krajní pravici. Vnitrostátní soudy se na výkladu uvedeného pojmu neshodly. Dle soudu prvního stupně se jednalo o skutkové tvrzení, jelikož „krajní pravice“ může být výrazem pro různé politické ideologie. Dle nejvyššího soudu byl pojem předmětem společenské a politické debaty, čili bez ukotvené definice, a bylo třeba ho považovat za názor, a to rovněž s ohledem na postoj politické strany, která se sama neoznačila za stranu se zcela pravicovým politickým postojem. Dle ústavního soudu bylo toto přídavné jméno sporné a nemělo přesnou definici, ať již v politologii, nebo v hovorovém jazyce, a bylo tudíž subjektivním názorem organizátorů demonstrace, od kterého se hlasatel nedistancoval.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Stěžovatelka namítala, že pojem „krajní pravice“ nebyl subjektivním názorem hlasatele, ale široce přijímaným popisem politické strany. Rozhodnutím vnitrostátních soudů bylo dle stěžovatelky nepřiměřeně zasaženo do jejího práva na svobodu projevu ve smyslu článku 10 Úmluvy.

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

Mezi stranami nebylo sporu, že zákazem opakovat výrok hlasatele došlo k zásahu do svobody projevu stěžovatelky. Strany se naopak neshodly, zda bylo opatření dle čl. 10 odst. 2 Úmluvy založeno na předvídatelném ustanovení zákona, tj. zda bylo možné označení politické strany považovat za názor, nebo za skutkové tvrzení. Soud připomněl, že ačkoli je předvídatelnost žádoucím kritériem, právní předpis musí být schopen reagovat na měnící se okolnosti, a řada zákonů tak musí být formulována způsobem, který je více či méně obecný a jejichž výklad a použití jsou předmětem praxe. Míra přesnosti závisí mimo jiné na právním odvětví, obsahu zákona a množství a povaze adresátů. Od osob vykonávajících profesionální činnost se očekává zvláštní péče při hodnocení rizik spojených s výkonem činnosti (*Karácsony a ostatní proti Maďarsku*, č. 42461/13 a 44357/13, rozsudek velkého senátu ze dne 17. května 2016, § 122–125).

Ve vztahu k projednávané věci Soud vyzdvihl stanovisko Benátské komise z roku 2015 k maďarskému mediálnímu zákonu poukazující na skutečnost, že skutková tvrzení nelze vždy odlišit od hodnotových soudů a že obecnost předmětného zákona může představovat nástroj k potlačení svobody slova. Soud nepovažoval za nutné posoudit, zda uvedené úvahy mohou samy o sobě vést k závěru o porušení článku 10 Úmluvy (*mutatis mutandis*, *Chumak proti Ukrajině*, č. 44529/09, rozsudek ze dne 6. března 2018, § 48). Dle Soudu bylo klíčové uvážít, zda stěžovatelka při zveřejnění výroku o krajní pravici měla či mohla vědět, že předmětný pojem by mohl být vnitrostátními soudy považován za názor. Otázka předvídatelnosti postupu vnitrostátních soudů byla dle Soudu úzce spojena s vyhodnocením

nezbytnosti zákazu, a proto Soud nepovažoval za nutné rozhodnout, zda je příslušné ustanovení mediálního zákona *in abstracto* pro vyslovený zákaz předvídatelnou právní úpravou.

Dle Soudu zákaz sledoval legitimní cíl ochrany práva na nezávislé zpravodajství o záležitostech veřejného zájmu.

Úvodem posouzení nezbytnosti zákazu v demokratické společnosti Soud připomněl, že šíře prostoru státu pro uvážení je v debatách o záležitostech veřejného zájmu úzký (*Animal Defenders International proti Spojenému království*, č. 48876/08, rozsudek velkého senátu ze dne 22. dubna 2013, § 102). Soud dále podotkl, že pojem „názor“ ve smyslu mediálního zákona se jeví jako široký a může zahrnovat všechny druhy přívlastků. Je zřejmé, že cílem zákazu byla ochrana demokratického veřejného mínění před nepřiměřeným vlivem médií v zájmu poskytování objektivních informací. Při absenci zákonné definice bylo účelem soudního přezkumu uloženého zákazu zpřesnění výkladu zákonného pojmu „názor“ při zvážení jak práva veřejnosti na vyvážené a nestranné zpravodajství o záležitostech veřejného zájmu, tak práva médií poskytovat informace. Zároveň měly soudy zajistit, aby napadené ustanovení nebylo zneužito k potlačení svobody slova zaručeného článkem 10 Úmluvy.

Výklad sporného pojmu vnitrostátními soudy se v projednávané věci lišil, přičemž nebyla k dispozici ani předchozí ustálená praxe. Vnitrostátní soudy nadto nevzaly v potaz, že zákon měl podporovat vyvážené zpravodajství. Ačkoli ústavní soud odkázal na právo veřejnosti na věcné a nezaujaté informace, dále toliko shledal, že veřejný názor může být užitím sporného termínu ovlivněn, aniž by však bylo prokázáno, že se tak v projednávané věci stalo. Soud vzal dále v potaz, že pojem „krajní pravice“ byl s danou politickou stranou běžně spojován diváky, médii i vědou a že slouží k popisu pozice strany na politickém spektru, stejně jako další přídavná jména typu konzervativní či zelená (politická strana). Dále vzal v úvahu, že hlasatelův výrok reagoval na chystanou demonstraci v návaznosti na kontroverzní obsah antisemitského projevu člena strany. Uvedené okolnosti případu prokazují, že sporné označení nebylo vyjádřením osobního pocitu hlasatele, ale obecně vyjádřením pozice strany na politickém spektru a zejména v parlamentu. Vnitrostátní soudy však nehodnotily doprovodné okolnosti reportáže, namísto toho ústavní soud uvedl, že mediální zákon nevyžaduje, aby měl názor faktický základ, a implicitně tak považoval za bezpředmětnou obhajobu stěžovatelky založenou na pravdivosti a věcné správnosti označení strany.

S ohledem na různé přístupy vnitrostátních soudů k odlišení faktů od názorů, cíl příslušných ustanovení mediálního zákona a konkrétní okolnosti případu dospěl Soud k závěru, že stěžovatelka nemohla předvídat ani hodnocení sporného pojmu jako názoru, ani možnost uložení zákazu jeho použití ve zpravodajství. Došlo proto k porušení článku 10 Úmluvy.

III. Oddělená stanoviska

Soudce Pinto de Albuquerque v souhlasném stanovisku zdůraznil, že dle jeho názoru došlo k porušení svobody projevu stěžovatelky již nesplněním požadavku zákonnosti zásahu. Předmětnému zákonu vytkl nedostatek záruk proti zneužití a nepředvídatelnost jeho použití, jelikož zákonodárce neposkytl vnitrostátním soudům vodítka pro jeho výklad.